

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No:1962/232

Karar No:1963/9

Karar tarihi:16/1/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:11.5.1963/11400

İtirazda bulunan : Reyhanlı Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Kaçakçılığın men ve takibine dair 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ve hangi fiilin suç olduğunu belli etmek yetkisini Bakanlar Kuruluna bırakan ek 2 nci maddenin Anayasa'ya aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmiştir.

Olayda, beyannamede yazılı miktardan fazla hayvanları bulunduğu yapılan kontrolde anlaşılan, sanığın 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek ikinci maddenin 2 - 4 sayılı fıkraları uyarınca cezalandırılması isteğiyle kamu dâvası açılmıştır.

Reyhanlı Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan yargılama sırasında; C. Savcılığı uygulanması istenen kanun hükmünün Anayasa'ya aykırılığını ileri sürmüştür. Mahkemece de, ek ikinci madde, hangi fiilin suç olduğunu belli etmek yetkisinin Bakanlar Kuruluna verildiği, bu halin Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı olduğu, çünkü Anayasa'nın 5 inci maddesi gereğince yasama yetkisini ancak Türkiye Büyük Millet Meclisinin kullanabileceği ve bu yetkinin başka merci ve makama devredilemeyeceği, 132 nci madde uyarınca mahkemelerin her şeyden önce Anayasa'ya göre hüküm vermekle ödevli ve Anayasa'nın 33 üncü maddesi gereğince de bir eylemi suç saymanın ancak yasama organının yetkisi içinde bulunduğu, bu sebeplerle 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2/4 üncü maddenin Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varıldığı gerekçesiyle dâvanın görülmesinin geri bırakılmasına ve bu kararla ilgili kâğıt örneklerinin Mahkememize gönderilmesine 24/10/1962 gününde karar verilmiştir.

Reyhanlı C. Savcılığının 25/10/1962 gün ve 4222 sayılı yazısıyla 31/10/1962 gününde mahkememize gelen karar ve ilişiği kâğıtların Anayasa Mahkemesi içtüzüğünün 15 inci maddesi uyarınca yapılan ilk incelemesinde; başvuranın Anayasanın 151 ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 22/4/1962 gün ve 44 sayılı kanunun 27 nci maddesine uygun olduğu görüldüğünden esasın incelenmesine dair verilen 9/11/1962 günlü karar üzerine düzenlenen rapor ve Reyhanlı Asliye Ceza Mahkemesi kararı ve ekleri kâğıtlar, 1918 sayılı ve bunu değiştiren 6829 sayılı kanunlar ve bu kanunların gerekçeleri ve encümen mazbataları ve meclis müzakere tutanakları, Anayasanın ilgili maddeleri, Anayasa Komisyonu raporu ve bunlara ilişkin meclis müzakere tutanakları okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü :

Dâvaya bakmakta olan mahkemenin ancak "O dâva sebebiyle uygulanacak kanun hükümlerini Anayasa'ya aykırı görürse" itiraz yolu ile Anayasa Mahkemesine başvuracağı, yukarıda adı geçen 44 sayılı kanunun 27 nci maddesinde açıklanmış bulunmaktadır. Olayda ise, iddianamede belirtildiği gibi 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin 4 sayılı fıkrasından sonra gelen "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak. Dahiliye ve Gümrük ve inhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmeyenlerin bir aydan bir seneye kadar hapislerine, suç mevzuu eşya ve maddelerin müsaderesine, müsadere mümkün olmayan hallerde eşya ve maddelerin bedeli miktarınca para cezasına hükmedilir. Suçluların bu hareketleri kaçakçılığa müntehi olmuş ise mezkûr suçtan dolayı da ayrıca cezalandırılır" hükmünün uygulanması ve bu bakımdan incelemenin, bu hükme hasredilmesi gerekir.

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

Suç, emniyet bölgesi içinde beyannamede gösterilen miktardan fazla kesim hayvanı bulundurmak suretiyle 5 sayılı tebliğe riayetsizliktir. İtiraz konusu kanun hükmünde de "Yukarıdaki fıkraların tatbikiyle alâkalı olarak İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayetsizlik" suç sayıldığından bu fıkranın atıfta bulunduğu yukarıdaki fıkraların bu tebliğ ile ilgili hükmünün açıklanması gerekli görülmüştür.

1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kasınıla eklenen ek birinci maddede, kanun koyucu Bakanlar Kurulu kararı ile emniyet bölgeleri ihdas etmek, ek ikinci maddenin 1 sayılı fıkrasında bu emniyet bölgelerine Bakanlar Kurulunun tesbit ve ilân edeceği madde ve eşyayı İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca tâyin edilecek mercilerin müsaadesine bırakmak ve bu maddenin 11 sayılı fıkrasında da; emniyet bölgelerinde istihsal, imal veya sair suretlerle tedarik edilmiş veyahut gerekli müsaadesi verilmiş bulunan mallar kontrole tabî tutmak esasını kabul etmiş bulunmaktadır.

Kanunun verdiği işbu yetkiye dayanılarak Bakanlar Kurulunca çıkarılan 1/11/1956 gün ve 4/8189 sayılı kararda yer ve sınırları belirtilen emniyet bölgelerine sokulması İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca tayin edilecek mercilerin müsaadesine tabi tutulan madde ve eşyanın cins ve nitelikleri de 28/12/1956 gün ve 9495 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 23/11/1956 gün ve 4/8335 sayılı Bakanlar Kurulu kararında gösterilmiştir. 4/8335 sayılı kararın tatbikine ilişkin İçişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca birlikte düzenlenen ve Resmî Gazete'de yayımlanan 5 sayılı tebliğ ise; kararnamede yer ve sınırları belirtilen emniyet bölgelerine koyun, keçi, sığır ve bunların yavrularının bölge dışı yerlerden sokulmasının o yer valisinin önceden yazılı müsaadesine bağlı olması, bu bölgedeki kesim hayvanlarının mevcudunun bir beyan ile ve husule gelecek değişikliklerin de beyannamenin verildiği makama yazı ile bildirilmesi ve bu hayvanların; bakım ve ticaretle iştilal etmeyen gerçek ve tüzel kişilerin bu bölgede stok yapmaları ve emniyet bölgelerinin 10 kilometrelik alanı içinde 4/8335 sayılı kararda gösterilen maddelerin zatî ve ailevi ihtiyaçtan fazlasının stok edilmesi memnuiyetleri ve stok sayılmıyacak miktarların bu yer valilerince tâyin olunması ve 10 kilometrelik bölgede sakin gerçek ve tüzel kişilerin ticarî faaliyetleri dolayısıyla tasarruf ve nezaretleri altında bulunan bu maddeleri belirli süre içinde beyanname ile bildirmeleri mecburiyeti ve bu maddelerin bu bölgeye sonradan sokulmasının ve depolanmasının bu yer Mülkiye Amirliğinden alınacak yazılı müsaadeye bağlı olması ve bu maddelerin miktarında husule gelecek değişikliklerin de yazı ile beyannamenin verildiği makama bildirilmesi ve seyyar aşiret hayvanlarının bu bölgeye girmemesi gibi hükümleri kapsamakta ve bu hükümlerin, ilgili vilâyetlerin usulü dairesinde yapacakları neşir ve ilanı müteakip yürürlüğe gireceğini açıklamaktadır.

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 5 inci maddesinde "Yasama yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez. 33 üncü maddesinde de "Kimse işlendiği zaman yürürlükte bulunan kararın suç sayılmadığı bil fiilden dolayı cezalandırılmaz. Cezalar ve ceza tedbirleri ancak kanunla konur....." denilmektedir. Kanunların Anayasa'ya aykırı olamayacağına dair Anayasa'nın 8 inci maddesi karşısında itiraz konusu 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek ikinci maddenin IV sayılı fıkrasından sonra gelen "Yukarıdaki fıkraların tatbikiyle alakalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmeyenlere" ceza tâyin eden kanun hükmünün Anayasa'ya aykırı olup olmadığının çözümlenmesi için bu olayda yasama yetkisinin yürütme organına devir ve suçta kanunilik prensibinin ihlâl edilmiş olup olmadığının araştırılması gerekmektedir.

1- Yasama organı, kanun yaparken bütün ihtimalleri gözönünde bulundurup teferruata ilişkin hükümleri de belli etmek yetkisine sahip olmakla beraber, zamanın gereklerine göre, sık sık değişik tedbirler alınmasına, alınan tedbirlerin kaldırılmasına veya tekrar konulmasına lüzum görülen hallerde yapısı bakımından, ağır işlediğinden ve günlük olayları izleyerek zamanında tedbir alınması güç olduğundan esaslı hükümleri belirttikten sonra ihtisas ve idare tekniğine ilişkin

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

hususların düzenlenmesi işi ile yürütme organını görevlendirmesi de yasama yetkisini kullanmaktan başka bir şey değildir. Nitekim bu durumun yasama yetkisinin, yürütme organına bırakıldığı anlamına almanın doğru olmayacağı, ek ikinci maddenin 1. sayılı fıkrasının Anayasa'ya aykırılığı iddiası üzerine mahkememizce verilen ve 24/1/1963 gün ve 11316 sayılı Resmî Gazetemde yayınlanan 10/12/1962 gün ve E : 1962/298 K : 1962/1 1 1 sayılı kararımızda sebepleri gösterilmek suretiyle etraflıca açıklanmış ve bu görüşü değiştirecek yeni hal de mevcut bulunmamıştır.

İtiraz konusu kanun hükmünde; hedef ve maksat tâyin ve iki Bakanlıkça birlikte çıkarılacak tebliğlerin esasları belli edilmiş bulunmaktadır. Bu esaslar, tebliğlerle konulacak hükümlerin kaçakçılığı önlemek maksadına matuf olması ve yukarıdaki fıkraların tatbikatı ile ilgili bulunması hususlarından ibarettir. Bu bakımdan yürütme organına bırakılan yetkinin sınırsız olduğu düşüncesine yer vermek doğru olamaz.

Esasen Kanun Koyucunun bu suretle verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan tebliğlerde maksat dışına çıkılıp çıkılmadığının ve kanunun belirtmiş olduğu sınırın aşılmış aşılmadığının tâyini kanunun, Anayasa'ya aykırı olup olmadığının tesbiti bakımından önem taşımaz. Çünkü bu takdirde; tebliğin kanuna aykırılığı söz konusu olur. Ve bu hal, Anayasa'nın 114 üncü maddesi uyarınca kazai denetime tabi bulunur.

Anayasa'mız, 107 ve 113 üncü maddelerinde, yürütme organının, gösterilen esaslara uygun olmak şartıyla, tüzükler ve yönetmelikler çıkararak tanzim edici hukuki tasarruflarda bulunabileceğini kabul etmiştir. Ancak yürütme organın, bunun dışında, kanunun emrine uyararak, umuma şâmil nitelikte hukuki tasarruflarda bulunması da idare hukuku esaslarına uygundur. Bunun hilafını kabul etmek; yürütme faaliyetlerini çok dar ve işlemesi güç bir çerçeve içerisine sokmak gibi bir sonuç doğurur ki, bunun da Anayasa'nın maksat ve ruhuna uygun düşmeyeceği ve idare fonksiyonunun isterleriyle bağdaşmayacağı meydandadır. Dâvada, söz konusu edilen tebliğler ise, özel kanunun tatbikatına ilişkin olarak alınmış objektif kararlardan ibarettir.

2- İtiraz konusu kanun hükmünde yasaklanan eylemin, yani suçun ve cezasının ne olduğu gösterilmiştir. Burada suçun unsuru, kanunun atıfta bulunduğu fıkraların tatbikatı ile ilgili olarak iki Bakanlıkça birlikte düzenlenip neşir ve ilân edilecek tebliğde yer alan hükümlere, riayet etmemektir. Dâva ile ilgili tebliğ, Resmî Gazete'de ve tebliğde şart koşulduğu üzere mahallinde ilân edileceğine göre, kişi, yasak eylemleri ve uyulmadığı takdirde cezalarının ne olduğunu, kanun hükmü ile bilmektedir. Bu duruma göre işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saydığı bir fiil ortada mevcut demektir. Bu itibarla suçta kanunilik prensibinin ihlâli de söz konusu olamaz.

Yukarıda açıklanan sebeplere dayanılarak, itirazın konusu kanun hükmünün, Anayasa'nın 5 ve 33 üncü maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varıldığından itirazın reddi gereklidir.

SONUÇ:

1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla 2 nci maddenin IV sayılı fıkrasını takibeden ve "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alakalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekaletlerinde müştereken neşir ve ilan edilecek tebliğlere riayet etmeyenlerin" cezalarını belirten fıkra, Anayasa'ya aykırı olmadığından itirazın reddine üyelerden Rifat Göksu, İbrahim Senil, Hakkı Ketenoglu ve Ekrem Korkut'un muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile 16/1/1963 gününde karar verildi.

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

Başkan	Başkanvekili	Üye	Üye
Sünuhi Arsan	Tevfik Gerçeker	Rifat Göksu (muhalif)	Şemsettin Akçoğlu

Üye	Üye	Üye	Üye
İbrahim Senil (muhalif)	İhsan Keçecioglu	Salim Başol	Yekta Aytan

Üye	Üye	Üye	Üye
Hakkı Ketenoglu (muhalif)	Fazıl Uluocak	Ekrem Korkut (muhalif)	Ahmet Akar

Üye	Üye	Üye
Muhittin Gürün	Lütfi Ömerbaş	Ekrem Tüzemen

MUHALEFET ŞERHİ

Reyhanlı Asliye Ceza Mahkemesince iptali istenen 1918 sayılı Kanunun 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin IV fıkrasından sonra gelen hükmünde; "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilerek tebliğlere riayet etmeyenlerin bir aydan bir seneye kadar hapislerine, suç mevzuu eşya ve maddelerin müsaderesine, müsadere mümkün olmayan hallerde eşya ve maddelerin bedeli miktarınca para cezasına hükmolunur." denilmektedir. Aynı maddenin yukarıdaki 1 işaretli fıkrasında Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunacak madde ve eşyaları Dahiliye ve Gümrük ve inhisarlar Vekâletlerince tâyin edilecek mercilerden müsaade almaksızın emniyet bölgelerine sokanlara veya sokmağa teşebbüs edenlere, diğer II işaretli fıkrasında ise emniyet bölgelerinde

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

istihsal, imal veya sair suretlerle tedarik edilmiş olan yahut gerekli müsaade verilmiş bulunan malların elden çıkarılmış olması halinde dahi bunların istihlâk istimal ve satış gibi suretlerle sarf mahallerinin talepte bildirilecek müddet içerisinde izah ve isbat edemeyenler hakkında hürriyeti bağlayıcı cezalarla ağır para cezası tâyin edilmiş bulunmaktadır.

Mahkemece Anayasaya aykırılığı ileri sürülen "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve İlân edilecek tebliğler" şeklindeki müphem ve mutlak olan ibarenin şümül ve hududunu tâyin etmek kabil değildir. Bunun her türlü tefsir ve içtihatlarla müsait olduğu meydandadır.

Kanunun ek ikinci maddesinin I işaretli fıkrasında Bakanlar Kurulunca tetkik ve ilân edilecek madde ve eşyalar için adları geçen Bakanlıklara verilen müsaade mercilerini tâyin etmek yetkisi, bu defa iptali istenen "Yukarıdaki fıkraların tatbikiyle alâkalı olarak;" tabirleriyle başlayan kanun hükmü ile hudut ve şümülü belirsiz bir şekilde genişletilmiş bulunmaktadır.

Bu itibarla iptali istenilen hükmün Anayasa'nın 5 inci ve 33 üncü maddelerine aykırılığı zahirdir. Zira Anayasa'nın 5 inci maddesi yasama yetkisinin devrini yasak etmektedir. Müelliferce, takip edilecek siyasetin genci esaslarının etraflıca tesbit edilmemiş olması ve yürütme organına verilecek düzenleme yetkisinin genelsizlik ve sınırsızlık arzetmesi hali "Yetki devri" şeklinde telâkki edilmektedir.

Kanunun takip edilecek siyasetin esas ve prensipleri belirtilmeden yürütme organına bu kadar umumi ve geniş bir takdir yetkisi tanınmasını yürütme organını kanunun uygulanmasına taallük eden teferruatın tesbiti ile görevlendirme, mahiyetinde değil, yasama sahasına giren bir yetkinin devredilmesinden başka bir suretle ifade ve izah etmek güçtür. Kanunda hangi madde ve eşyanın müsaadeye bağlanması gerektiğini aydınlatacak bir hüküm bulunmaması neticesi, iki Bakanlık tam bir serbestiye malik olacaklardır. Halbuki kanunda müsaadeye tabi tutulacak eşyanın niteliklerinin şüphe ve tereddüde yer bırakmayacak ve takip edilen siyasete uygun gelecek bir şekilde tesbit edilmesi gerekirdi. Bunun yapılmamış olması icabında sınırsız bir tahdit ile karşılaşılması tehlikesini nefsinde taşımakta ve hatta çalışma serbestisini kısan her türlü yasaklar konulması imkânını vermektedir.

Kanunun içişleri, Gümrük ve Tekel Bakanlıklarına emniyet bölgeleriyle ilgili hükümlerin uygulanması bakımından tanıdığı ve ek 2 nci maddenin IV-II sayılı fıkraları ile ilgili olmaktan başka bir kayıtla bağlamadığı yetki, tatbikatta kişilerin en basit haklarını bile tahdit edici bir durum almıştır. Kontrola tabi maddelerde vuku bulacak miktar değişikliklerini 48 saat içinde her kalem için ayrı , ayrı beyan mecburiyeti, valilerin takdirine bağlı olarak tesbit edeceği miktardan fazlasının zat ve aile ihtiyacı için dahi stok edilmemesi tebliğlerle kayıtlanan hürriyetlere misâl olarak verilebilir. Bununla alım ve satımın sınırlanması dolayısıyla konulan takyidin ağırlığını takdir etmek güç değildir.

Aykırılık iddiasının Anayasa'nın 33 üncü maddesi açımından durumuna gelince :

Anayasa'nın bahsi geçen maddesiyle suçta ve cezada kanunilik prensibi bir Anayasa hükmü olarak tesbit edilmiştir. Eskiden Türk Ceza Kanununun ilk maddelerinde yer alan bu prensibin Anayasanın kapsamı içerisine metin olarak girmesi, alelade kanunlarla bu esas ve kaidenin tahrip edilmemesi maksadını gözetleyen Önleyici bir tedbirdir. Suç hürriyetlerin en vahim tahdidini intaç eden bir fiildir. Bu bakımdan suçların belirtilmesinde Anayasa'nın hürriyetlerin sınırlandırılması ile ilgili kaide ve prensiplerinin uygulanması gerekir. Anayasa Temel Hak ve Hürriyetlerin ancak kanunla sınırlanabileceğini ve kamu yararı, genel ahlâk, kamu düzeni, Sosyal Adalet ve Millî güvenlik gibi sebeplerle de olsa bir hakkın ve hürriyetin özüne dokunulmayacağını tam bir kesinlikle ifade etmiştir. (Madde 11) bu sebeptir ki Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporunda

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

"İdari karar ve nizamnamelerle temel hak ve hürriyetlerin" kayıtlanamıyacağı teyiden belirtilmiştir. Suçun kanuniliği prensibinin tahakkuk edebilmesi için yalnız ceza müeyyidelerinin gösterilmiş bulunması kâfi olmayıp suçun maddi unsurlarının da kanunla tâyin edilmiş olması gereklidir. Ceza ile fiil arasında adil bir nispetin mevcut olması Ceza Hukukunun başta gelen prensiplerindendir. Bu adil nispeti bulacak olan organın da yasama organı olduğunda şüphe yoktur.

İptali istenen ek 2 nci maddenin IV işaretli fıkrasından sonra gelen hükümlerle belirtilen ve bir aydan bir seneye kadar hapis cezasını müstelzim olan fiil, yukarıdaki fıkraların tatbiki ile ilgili olarak İçişleri ve Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca birlikte neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmemekten ibarettir. Binaenaleyh burada suçun maddi unsurları kanunla değil iki Bakanlığın tebliğleriyle taayyün etmektedir. Diğer bir deyişle bu tebliğler suçun maddi unsurlarını tâyin eden kurallar olacaktır. Bu itibarla kanunilik prensibinin yalnız cezada cari olup suçlarda cereyan etmeyeceği yolunda 33 üncü maddenin uygulanmasında bir tefrik yapmağa Anayasa'nın ne sözü ve nede Özü müsait bulunmamaktadır. Hernekadar yürütme organının kanunla verilen yetkiye dayanarak Tüzük ve Yönetmeliklerle suç ihdas edebilmesini delegasyon nazariyeleriyle izah ederek yasama organının verdiği yetki ve vekâletle yürütme organının bazı fiilleri suç haline koyabilmesinin "Kanunsuz suç olmaz" prensibini ihlâl edemeyeceği bazı hukukçular tarafından ileri sürülmekte ise de, bugünkü Anayasa'mızın, 4, 5, 11, 33, 107 ve 113 üncü maddelerinde yer almış olan hükümler karşısında bu izah tarzının değerini muhafaza ettiği kanaatinde değiliz. Kaldı ki, Tüzük ve Yönetmelikle suç ihdasının mümkün olabileceğini kabul eden hukukçular dahi tüzük ve yönetmelik şeklindeki tanzimi tasarruflar haricinde kalan yürütme organının kararname ve tebliğlerle suç ihdas edemeyeceği fikrini savunmaktadırlar.

Kaçakçılığın memleketimizin iktisadî ve malî menfaatlerini ne kadar baltaladığı ve bunun önlenmesi bakımından yürütme organına süratle kararlar alabilme yetkisinin verilmesi zarureti yasama yetkisinin devredilemeyeceği ve suçların kanuniliği hakkındaki Anayasa prensiplerinin ihlâlini mazur gösteremez. Bu zarureti Anayasa prensipleri ile telif etmek çarelerini bulmak yasama organının görevidir. Anayasa Mahkemesi bir yargı organı olmak itibarıyla bir kanunun Anayasa'ya aykırılığı iddiasını incelerken yalnız ve ancak kanunilik denetimi yapmak zorundadır.

İşte bu sebeptir ki Anayasa vâzı bir kanunun iptali ile kamu düzeninde husule gelecek olan boşluğu doldurmak gereğini gözönünde tutarak icap eden tedbirleri almak hususunda yasama organına, vakit bırakmak maksadiyle Anayasa'nın 152 nci maddesinde mahkeme kararlarının yürürlüğe gireceği tarihi altı ayı geçmemek üzere geciktirmek yetkisini mahkemeye vermiş ve Anayasa Mahkemesi Kumlusu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki 22/4/1962 tarihli ve 44 sayılı kanunun 50 nci maddesinde, bir kanunun veya kanuni bir hükmün iptali halinde kamu düzeninde vukua gelecek boşluğu doldurmak için Anayasa Mahkemesinin yasama meclisleri Başkanları ile Başbakanlığı durumdan haberdar edeceğini hükme bağlamıştır.

Bu sebeplere binaen 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen 2 nci maddesinin IV fıkrasından sonra gelen ve içişleri Bakanlığı ile Gümrük ve Tekel Bakanlıklarınca çıkarılan tebliğlere muhalefet etmeği cezalandıran "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak" şeklindeki hükmün Anayasa'nın 4, 5, 11, 33 üncü maddelerin aykırı olduğundan iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına muhalifiz.

Üye

Üye

MUHALEFET ŞERHİ

İptali istenen kanun hükmü, 1918 sayılı kanuna 6829 sayılı kanunla eklenen ek 2 nci maddenin IV işaretli fıkrasından sonra gelen hükümdür. Bunda, "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak Dahiliye ve Gümrük ve İnhisarlar Vekâletlerince müştereken neşir ve ilân edilecek tebliğlere riayet etmeyenlere verilecek cezalar gösterilmiştir. Aynı maddenin "Yukarıdaki fıkralarından I işaretli fıkrasında Bakanlar Kurulunca tesbit ve ilân olunacak madde ve eşyaları, adları geçen iki Bakanlık tarafından tâyin edilecek mercilerden müsaade alınmaksızın emniyet bölgelerine sokanlara veya sokmağa teşebbüs edenlere, II işaretli fıkrasında ise emniyet bölgelerinde istihsal, imal veya sair suretlerle tedarik edilmiş olan yahut gerekli müsaade verilmiş bulunan mallar elden çıkarılmış olsa dahi bunların istihlâk, istimal ve satış gibi suretlerle sarf mahallerini talepte bildirilecek müddet içerisinde izah ve ispat edemiyenlere verilecek cezalar belirtilmiştir. İptali istenen metinde bulunan "Yukarıdaki fıkraların tatbiki ile alâkalı olarak... neşir ve ilân edilecek tebliğler" ibaresi, geniş bir anlama ve yoruma elverişlidir. Özellikle "alâkalı" kelimesi karşısında, tebliğlere konulacak hükümlerin niteliğini ve sınırını kesin olarak tâyin etmek mümkün değildir. Üstelik, yukarıki fıkraların hangi hükümleri hakkında tebliğlerde tatbik suretleri gösterileceği, sözü geçen ibarede açıklanmamış, bu fıkralara topyekûn atıfta bulunulmuştur. Bu da, iki Bakanlığa verilen yetkilerin kapsamını ayrıca genişletmektedir.

İptali istenen metin sağladığı bu genişlikten faydalanarak iki Bakanlığın yeni takyitler ve yasaklar koyabileceklerini kabul etmek gerekir. Nitekim, esas kararda da işaret edildiği üzere, bazı hayvanların emniyet bölgeleri içinde zatî ve ailevi ihtiyaçtan fazla stok edilmesi menedilmiş ve stok sayılmıyacak miktarların valilerce tâyin olunması emredilmiştir. Bazı maddeleri stok etme yasağının ise alım ve satımı sınırlaması dolayısıyla, ağır bir takyit teşkil ettiği aşikârdır. Bu takyidi koyan tebliğlerin, çalışma serbestisini kısıtlayan başka yasaklar koymaları da mümkün ve muhtemeldir. Esasen konu incelenirken, yalnız konmuş bulunan takyitleri değil kanun metnin sağladığı imkân karşısında, ileri de konabilecek takyitleri de gözönünde bulundurmak lâzımdır. Gerçi, kanunun, düzenlediği konularda, ihtisasa ve idare tekniğine ilişkin hususları yürütme organına bırakması caizdir. Ancak, hâdisede olduğu gibi, bu hususlar suç unsurları teşkil edecek oldukları takdirde, hiç olmazsa sınırlarının kanun koyucu tarafından tâyin edilmesi zaruri olduğu kanısındayım. İptali istenen kanun metni ise, iki Bakanlığa ceza müeyyidesi altında bulunacak fiiller tesbit etmek yetkisini verdiği halde bu yetkinin sınırlarını çizmemiştir. Tebliğlerin neşir ve ilân edilmesi mecburiyeti ve bu suretle kişilerin yasak olan fiilleri öğrenebilmeleri keyfiyeti Anayasa'mızın kastedtiği manada suçun kanuniliği prensibini sağlamaya yetmez.

Şu ciheti de belirtmek yerinde olur ki, iki Bakanlıkça çıkarılacak tebliğlerin yargı mercilerinin denetimine tabi olması maksat dışı çıkmasını önleyeceği de katıyetle söylenemez. Çünkü kanunun verdiği yetki geniş ve elastikidir. Ve bu durum karşısında yargı mercilerinin müdahale edememeleri de varittir. Kaldı ki, suçların kanuniliği prensibini, yargı mercilerinin denetim imkânlarına göre ölçmek ve takdir etmekte tecviz edilemez.

Bu sebepler dolayısıyla, söz konusu kanun hükmünün Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği oyundayız.

Esas No:1962/232
Karar No:1963/9

Üye
Hakkı Ketenöđlu

Üye
İbrahim Senil